

PŘEHLED VÝZKUMŮ

49

Brno 2008

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 49

Volume 49

Číslo 1–2

Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Freisinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttkay, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliáčik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Balász Komoróczy, Marián Mazuch, Ladislav Nejman,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Vrcholně středověká lotová závaží z českých a moravských lokalit.
Gruna, Hradisko (vlevo); Písek, u Šarlatského rybníka (v popředí); Ví-
cov, Městisko (vpravo dole); Boskovice, hrad (vpravo nahoře). Srov.
studii J. Doležela v tomto svazku. Foto P. Smékal.

*Medieval cup nested weights from czech and moravian sites. Gruna,
Hradisko (left); Písek, u Šarlatského rybníka (front); Vícov, Městisko
(bottom right); Boskovice, castle (top right). Cf. the article by J. Dole-
žel in this volume. Photo by P. Smékal.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i
Královopolská 147
612 00 Brno
IČ: 68081758
E-mail: pv@iabrno.cz
Internet: <http://www.iabrno.cz>

Tisk
Print

Arch, spol. s r. o.
Charbulova 3a
618 00 Brno-Černovice

ISSN 1211-7250
MK ČR E 18648

Vychází dvakrát ročně
Vydáno v Brně roku 2008
Náklad 450 kusů

Copyright ©2008 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v.v.i. and the authors.

KNIHOVNA AV ČR

PD 1520

Roč. 49, 2008, č. 1-2

91087/09

artefaktů bylo opatřeno místní retuší. Na nástroj bylo modifikováno 40 artefaktů.

Kolekce nástrojů byla tvořena 15 rydly. Převažují hranová (8 kusů) rydla nad klínovými (1 kus – obr. 48:31). Většina z hranových rydel byla na šikmých retuších (obr. 47:4,6,11,17,22, obr. 48:27,36). V jednom případě se vyskytlo hranové rydlo na konkávní retuši (obr. 47:8). Dále byla kolekce rydel tvořena dvěma příčnými rydly (obr. 47:24, obr. 48:41), dvěma rydly na lomu (obr. 48:29,42) a několikanásobným smíšeným rydlem (obr. 47:18). Ploché rydlo je v kombinaci s čepelovým škrabadlem (obr. 48:35). Také další dvě rydla jsou v kombinaci se škrabadly (obr. 47:16, obr. 48:40). V jednom případě se objevil multifunkční nástroj – několikanásobné hranové rydlo na konkávní retuši je v kombinaci se škrabadlem (obr. 47:7). Za povšimnutí stojí druhy surovin, ze kterých byla rydla a jejich kombinace vyrobeny – převažuje eratický silicit (10 kusů), zbytek artefaktů byl vyroben z moravských rohovců. U škradel (10 kusů) již převažují v daném souboru dominantní lokální rohovce (7 kusů), pouze dva kusy byly vyrobeny z početně málo zastoupeného radiolaritu. Mezi škrabadly převažují aurignacké typy – 4 strmě retušované kusy (obr. 47:2,14, obr. 48:37,39), vysoké vyčnělé (obr. 48:30) a drobné kýlovité škrabadlo (obr. 47:3). Dále se vyskytlo čepelové škrabadlo s laterální retuší (obr. 48:32), drobné úštěpové škrabadlo (obr. 47:21), nevýrazné škrabadlo (obr. 48:34) a fragment hlavice pravděpodobně úštěpového škrabadla (obr. 48:38). Mezi nástroji se dále objevil hrot (obr. 47:9), vrub (obr. 47:15), příčné retušovaná čepel (obr. 45:19), tři čepele s laterální retuší (obr. 47:5,12, obr. 48:28), mesiální část čepele se strmou aurignackou retuší (obr. 47:1) a bilaterálně retušovaná čepel (obr. 47:10). Mesiální část čepele byla unilaterálně retušována, přičemž retuš má až zoubkovitý charakter (obr. 47:20). Na lomu byla čepel opatřena pravděpodobně rydlovým úderem (?). Tři kusy suroviny z rohovce typu Troubky-Zdislavice měly laterální drásadlovitou retuš (obr. 47:13, obr. 48:44,45).

Závěrem lze konstatovat, že sledovaná kolekce potvrdila některá z dřívějších pozorování M. Olivy (1987, 76). Především se jedná o výraznou surovinovou dominanci lokálních rohovců, zejména typu Troubky-Zdislavice. Importované suroviny jsou na lokalitě v menšině. V tomto souboru bylo z moravských rohovců vyrobeno 64,8% artefaktů. Nejčastějším typem rohovce byl typ Troubky-Zdislavice (z 173 kusů náležícím moravským rohovcům bylo k typu Troubky-Zdislavice přiřazeno 158 kusů). M. Oliva v jím popisovaném souboru identifikoval několik aurignackých typů škradel, rydel a kýlovitých jader. Přesto se mu nepodařilo najít drobné čepelky, které výskyt aurignackých typů nástrojů nutně doprovázejí. V tomto klasifikovaném souboru bylo přítomno také několik aurignackých typů nástrojů, ovšem pouze dva zlomky čepele a oba neretušované. Dále M. Oliva poukazuje na výraznou převahu rydel v poměru ke škradlům. Je tomu tak i zde. Mezi rydly výrazně dominují hranová nad klínovými. Častý je výskyt kombinací rydla se škradlem. Ve dvou případech se objevila příčná rydla. Tento druh rydel vyzdvihuje i M. Oliva a podotýká, že se na dané lokalitě objevují v poměrně hojném počtu. Oproti klasifikovanému souboru M. Olivy se v této kolekci objevil i „ar-

chaický“ typ nástroje – dva kusy drásadel. Kulturní přiřazení lokality k aurignacienu potvrzuje čepel s aurignackou retuší, nevýrazné kýlovité škrabadlo a kýlovité jádro.

Lenka Pělučová Vitošová, Martina Sedláčková, Zdeněk Schenk

Literatura

Oliva, M. 1987: Aurignacien na Moravě. Studie Muzea Kroměřížska '87. Gottwaldov: MTZ.

Resumé

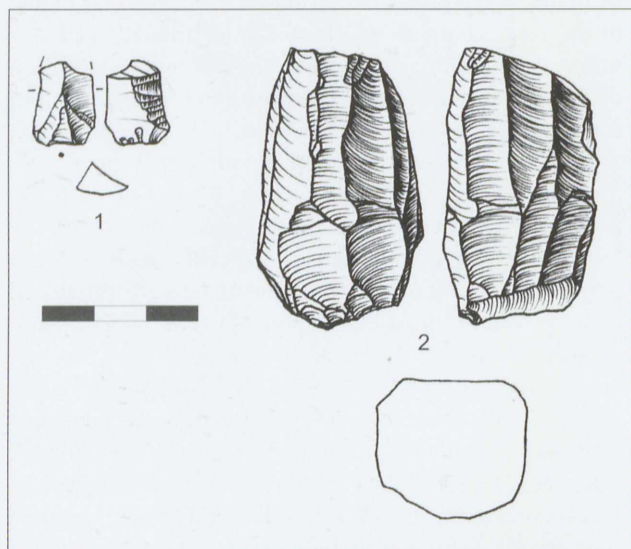
The site of Věžky - Nad Úlehli was probably discovered by L. Ledvina or I. L. Červinka in 1910–1911. An assemblage of 267 Paleolithic artifacts was collected at the site by M. Sedláčková and Z. Schenk over the last few years. The most common type of raw material are Moravian cherts originating from local gravels (173 items), of which the majority are from Troubky-Zdislavice type chert (158 items), followed by Krumlovský les-type chert (7 items), Boršice type chert (4 items) and unspecified local cherts (4 items). Fifty artifacts were made from erratic flint and 10 artifacts from radiolarite. Other raw materials include opal-chalcedony pieces (5 items), silicified sandstone (2 items), Krakow-Czestochowa Jurassic flint (2 items), and a siliceous piece (1 item). Some artifacts (24 items) have a strong patina or they were burned, which makes identification of raw material impossible. There are 40 tools in the collection including 15 burins and 10 endscrapers. Polyhedral burins are most common (obr. 47:4,6,11,17,22, obr. 48:27,36) and one burin was dihedral and multiple (obr. 47:18). Two burins are transversal (obr. 47:24, obr. 48:41) and there are two burins on a break (obr. 48:29,42). Five burins are combined types, usually with endscrapers (obr. 47:7,16, obr. 48:40). One unilaterally retouched blade probably has a burin blow (?) (obr. 47:20). Endscrapers are usually Aurignacian types – there are four steeply retouched endscrapers (obr. 47:2,14, obr. 48:37,39), a nosed endscrapper (obr. 48:30), a carinated endscrapper (obr. 47:3), a blade endscrapper with unilateral retouch (obr. 48:32), a small flake endscrapper (obr. 47:21), an atypical endscrapper (obr. 48:34), and an endscrapper fragment (obr. 46:38). Tools also include a point (obr. 47:9), a notch (obr. 47:15), three sidescrapers (obr. 47:13, obr. 48:44,45), a truncated blade (obr. 47:19), three unilaterally retouched blades (obr. 47:), one blade with bilateral retouch (obr. 45:5,12, obr.48:28), and a steeply retouched blade fragment (obr. 47:1). The collection can be classified as Aurignacian.

VRBKA (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Kóta 331,1“. Mladý paleolit. Sídliště. Povrchový průzkum.

Lokalita se nachází na vrcholu kopce v blízkosti vodárny vpravo od silnice vedoucí z Vrbky-Sulimova do Velkých Těšan. Severním směrem zhruba v polovině

výše zmíněné silnice se nachází známa lokalita v poloze „Chvaletiny“ (Oliva 1987, 76). Během jara 2007 zde našli L. Pěluhová Vitošová a Z. Schenk 4 kusy štípané industrie. Dva artefakty se nacházely severovýchodním směrem od vodárny v nadmořské výšce 320 až 330 m. Jedná se o mesialní fragment čepele z patinovaného eratického silicitu. Geografické souřadnice nálezů jsou: 49°14'01.48"N, 17°25'07.14"E (WGS-84). Druhým nálezem byla báze drobné čepele s laterální ventrální retuší (obr. 49:1). Čepel byla vyrobena z radiolaritu šedozelené barvy s červeným žháním a našla se nedaleko od prvního artefaktu. Nelze vyloučit její postpaleolitický původ. Další dva kusy ŠI se našly jihovýchodním směrem od vodárny vlevo od silnice vedoucí z Vrbky-Sulimova do Karolína. Od vrcholu kopce byly vzdáleny cca 400 m vzdušnou čarou. Nadmořská výška se v těchto místech pohybuje v rozmezí 310–320 m. Prvním nalezeným kusem bylo jádro z patinovaného radiolaritu zelenoběžové barevné variety. Jádro má prizmatický (hranolový) tvar se dvěma podstavami (obr. 48:2). První z nich je upravena jedním úderem. Těžní úhel mezi úderovou a těžní plochou byl korigován dorzální redukcí. Druhá z podstav je upravena více údery. Zada mají plochou zadní zápravu. Těžba probíhala bipolárně, z jádra byly odbíjeny čepele a čepelky. Jádro je prokazatelně mladopaleolitického stáří. Souřadnice místa nálezů jsou: 49°13'54.554"N, 17°25'13.171"E (WGS-84). Druhý kus (bázální část čepele) je postpaleolitického stáří.

Obr. 49: Vrbka. Vybrané artefakty. Fig. 49: Vrbka. Selected artifacts.

Lenka Pěluhová Vitošová, Zdeněk Schenk

Literatura

Oliva, M. 1987: Aurignacien na Moravě. *Studie Muzea Kroměřížska '87*. Gottwaldov: MTZ.

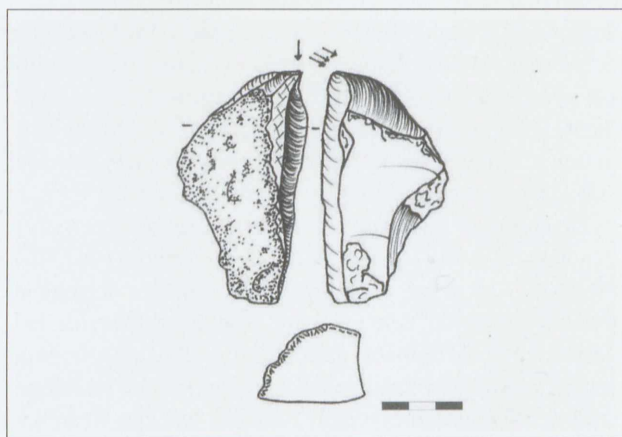
Resumé

In the spring of 2007, four chipped stone artifacts were found by Lenka Pěluhová Vitošová and Zdeněk Schenk near Vrbka. Two of them were found in the general area of a hilltop (elevation marker 331,1) near a water reservoir. A broken blade was made from patinated erratic flint and another blade with unilateral retouch on the ventral surface was manufactured from radiolarite (obr. 49:1). The third artifact (a double-platform core made from radiolarite) was found on the left side of the road leading from Vrbka-Sulimov to Karolín. The core was reduced using bipolar technique and it was used to produce blades and bladelets (obr. 49:2).

ZDOUNKY (OKR. KROMĚŘÍŽ)

„Kóta 333“. Aurignacien. Sídliště. Povrchový průzkum.

Na známé aurignacké lokalitě byla dne 12. 5. 2007 provedena terénní prospekce, při níž se podařilo najít čtyři kusy kamenné štípané industrie. Kanelované rydlo bylo vyrobeno z intenzivně patinovaného eratického silicitu (obr. 50). Masivní úštěp a distální část čepele byly vyrobeny z místního rohovce typu Troubky-Zdislavice. Posledním nalezeným kusem byl zlomek suroviny, taktéž ze zdislavického silicitu. Lokalita se nachází zhruba kilometr vzdušnou čarou od středu obce, po pravé straně silnice vedoucí ze Zdounek do Světlé, těsně pod kótou 333 m a byla objevena v roce 1977 K. Valochem, V. Gebauerem a M. Olivou (Oliva 1987, 76).

Obr. 50: Zdounek. Kanelované rydlo. Fig. 50: Zdounek. Carinated burin.

Lenka Pěluhová Vitošová

Literatura

Oliva, M. 1987: Aurignacien na Moravě. *Studie Muzea Kroměřížska '87*. Gottwaldov: MTZ.